

الزامات حکمرانی در جنگ ترکیبی با رویکرد آینده پژوهی ایران افق ۱۴۰۴

افشین متقی‌دستانی^۱، اسماعیل محبی‌پور^۲ و علیرضا جوکار^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۲۰

چکیده

جمهوری اسلامی ایران در قرن بیست‌ویکم با شکل جدیدی از جنگ که در ادبیات نظامی به نام جنگ هیبریدی یا ترکیبی معروف است دست‌وپنجه نرم می‌کند. بنابراین الزامات حکمرانی در جنگ ترکیبی بایستی در سیاست‌گذاری کلان کشورها در اولویت قرار گیرد. این پژوهش با رویکرد شناخت‌شناسانه الزامات حکمرانی در جنگ ترکیبی با رویکرد آینده پژوهی افق ۱۴۰۴ را مورد بررسی قرار داده است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که سلطه‌گری آمریکا از زمان جنگ دوم جهانی تا کنون برای سلطه در جهان، در برابر کشورهای که حاضر به پذیرش سلطه آن نشده‌اند، باشیوه‌های مختلفی هم‌چون استفاده از سلاح هسته‌ای، جنگ شناختی، انقلاب رنگی، حمله نظامی، تحریم، شبکه‌سازی اجتماعی و جنگ ترکیبی بر خورده است. در همین راستا این پژوهش به منظور ایجاد الگویی برای دستیابی به حکمرانی در جنگ ترکیبی تدوین شد. ضمن دقت در حفظ انسجام و اقتدار نیروهای مسلح، بایستی این اطمینان ایجاد شود که جمهوری اسلامی ناتوان از برخورد با توطئه‌ها و فتنه‌گری آمریکا و متحدانش نیست، اما همه‌ی راه‌حل‌های مواجهه با فتنه‌ها، توطئه‌های ناشی از نبرد ترکیبی، سرکوب نیست؛ زیرا بخش عمده آشوب‌های داخلی، ماهیتی فتنه‌گون و روانی دارد و بایستی پرده‌ها کنار رود تا آن‌گاه خود مردم بساط آشوب‌ها و توطئه‌ها را جمع کنند؛ بنابراین استکبارستیزی ملت ایران، سیاست و نگاهی مستحکم و منطقی بوده و بایستی تداوم داشته باشد.

کلید واژه‌ها: الزامات حکمرانی، مکاتب امنیتی، جنگ ترکیبی، آینده پژوهی.

استناد فارسی (شیوه‌ی APA، ویرایش ششم، ۲۰۱۰؛ شیوه‌ی APSA)

متقی‌دستانی، افشین؛ محبی‌پور، اسماعیل؛ جوکار، علیرضا (پاییز ۱۴۰۳). «الزامات حکمرانی در جنگ ترکیبی با رویکرد آینده پژوهی ایران افق ۱۴۰۴». پژوهشنامه تاریخ، سیاست و رسانه، سال هفتم، شماره ۳، پیاپی ۲۷، صص ۴۱-۶۲.

^۱. دانشیار گروه جغرافیای سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. ایمیل: a.mottaghi@khu.ac.ir

^۲. دکترای جغرافیای سیاسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران. ایمیل: Esmaelmohebipour@gmail.com

^۳. دانش‌آموخته جغرافیای سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. ایمیل: ali.mshimi@gmail.com

به استناد بین‌المللی (Creative Commons Attribution) CCA نسخه 4.0 توزیع شده است و به دیگران اجازه می‌دهد این اثر را با رعایت شرایط استفاده از این اثر با دیگران به اشتراک بگذارند و مطالب را اقتباس کنند.

۱. مقدمه

جنگ‌های ترکیبی از معمول‌ترین و پیچیده‌ترین انواع منازعات در عرصه بین‌المللی هستند. که این روزها از سوی بازیگران دولتی و غیر دولتی به کار گرفته می‌شود. جمهوری اسلامی ایران سال‌هاست به دلیل کنشگری خود در عرصه سیاست بین‌المللی، هدف جنگ‌های ترکیبی دشمنانش قرار گرفته است؛ جنگ‌هایی که رهبر معظم انقلاب مدظله‌العالی هم بارها بر لزوم آمادگی، تدبیر اندیشی و هماوردی در برابر آن تأکید کرده‌اند. رهبر معظم انقلاب مدظله‌العالی با اشاره به تهاجم ترکیبی جبهه دشمن علیه ایران یعنی تهاجم اقتصادی، سیاسی، امنیتی، رسانه‌ای و دیپلماسی تأکید کرده‌اند. در مقابل این تهاجم ترکیبی و دسته جمعی نمی‌توانیم همیشه در موضع دفاعی بمانیم و مانیز باید در زمینه‌های مختلف از جمله رسانه‌ای، امنیتی و اقتصادی تهاجم ترکیبی کنیم که در این زمینه اهل فکر و اقدام به خصوص مسئولان، موظف به تلاش هستند جنگ‌های هیبریدی یا جنگ‌های ترکیبی که خود طیف وسیعی از جنگ‌های نوین را در بر می‌گیرد می‌توان از مقوله‌هایی دانست که شناخت و سیاست‌گذاری دفاعی در برابر آن در راستای ارتقاء امنیت ملی لازم و ضروری است؛ امنیتی که این روزها خود به مفهوم چندوجهی در عرصه بین‌المللی تبدیل شده و محافظت از همه ابعاد عینی و ذهنی آن از وظایف اصلی حکومت‌ها است.

استفاده از روش آینده پژوهی در ابتدا در دستور کار مراکز راهبردی و اندیشکده‌ها بود و پس از طی فراز و نشیب‌های مختلف ضرورت مطالعه دانشگاهی و روشمند مورد استقبال واقع شد. این حوزه روشی می‌تواند مکمل مناسبی برای رشته سیاست‌گذاری عمومی باشد تا به حکومت و نظام سیاسی برای تصمیم‌گیری مناسب کمک نماید. روند مطالعه آینده پژوهی در مدت زمان کمی در کشور ما مورد اقبال قرار گرفت و در سطوح مختلف از این روش بهره برداری شد و چندین مقاله در این حوزه بر اساس اطلاعات مرکز مقالات علمی کشور (فروردین ۱۴۰۰) نگاشته و منتشر شد. بخش زیادی از مقالات (عیوضی، ۱۳۹۵؛ عیوضی و پدram، ۱۳۹۳؛ گواهی، ۱۳۹۶؛ کمیجانی و دیگران، ۱۳۹۸؛ قرونه و دیگران، ۱۳۹۵؛ موسوی‌نیا، ۱۳۹۸) به مباحث نظری اختصاص دارند.

گستره وسیعی از دانش بشری فراتر از دسترسی علم اثبات‌گرایانه است. جوامع بشری شاهد تحولات و دگرگونی‌های شگرفی است که نظریه‌ها و روش‌شناسی‌های علمی بسیاری مورد تردید قرار گرفته‌اند. نظریه‌های نوین، آموزه‌های کهن و نظریه‌پردازی‌های خردمندانه فلسفی را به چالش کشیده است. پیدایش نظریه‌هایی چون نظریه آشوب، سامانه‌های پیچیده و سامانه‌های باز، تنها آغازی بر این دوران آشوبناک است (خزایی، ۱۳۸۹).

اکنون جمهوری اسلامی ایران با چنین تهاجم ترکیبی روبه‌رو است، چنان که رهبر معظم انقلاب مدظله‌العالی فرمودند: دشمنان ما، امروز به یک تهاجم ترکیبی دست زده است، تهاجمی که ترکیبی از بازیگران خردوکلان، دولتی و غیر دولتی را در بر می‌گیرد و به صورت جبهه‌ای و دسته جمعی

از طریق به کارگیری هوشمندانه همه منابع قدرت سخت، نیمه سخت و نرم و همه ابزارها، شیوه‌ها، تکنیک و تاکتیک‌های نرم و سخت، تمام هدف‌های راهبردی نظام درعرصه‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، دفاعی و امنیتی و ... را همزمان مورد تهاجم قرار داده است. میدان اصلی این نبرد ذهن و قلب ملت ایران است و به زعم آن‌ها فروپاشی نظام اسلامی نیز از طریق اشغال و تسخیر این میدان مبارزه میسر است؛ چراکه وقتی خاکریزهای معرفتی و نگرش افراد یا جامعه‌ای سست نشود و فرو نریزد در برابر فشارها از خود مقاومت نشان می‌دهد و در مقابل آن‌ها می‌ایستد و دفاع می‌کند؛ اما وقتی خاکریزهای شناختی، اعتقادی، و ایمانی نفوذپذیر شد، به تدریج و موربانه‌وار مقاومت‌های درونی خود را از دست می‌دهد (باقری چوکامی، ۱۴۰۰: ۳۳).

دانش جغرافیای سیاسی که در رخساره کاربردی خود علم کشورداری به‌شمار می‌رود از همان زمان پیدایش یعنی سده هجدهم راه پیوند با برآوردن نیازهای فضایی ملت و کارآمد سازی نظام سیاسی را پیموده و از آن زمان تا کنون نوشته‌ها و آثار فراوان و فزاینده‌ای در گستره جغرافیای سیاسی نوشته شده است. اصول حکمرانی افزون بر واکاوی سوبه‌های گوناگون کشورداری رهنمودهای راهبردی بر بنیاد چالش‌های کشور و نظام سیاسی برای قلمروداران و کارگزاران در حوزه کشور داری در سطوح ملی و فراملی را پیشنهاد می‌کند (کاویانی راد، ۱۴۰۱: ۵).

جنگ ترکیبی توسط نیروهای غیر نظامی اجرا می‌شود که دسترسی به سلاح‌ها وسامانه‌های پیچیده‌تری دارند که به‌طور معمول که توسط نیروهای منظم به میدان فرستاده می‌شوند. جنگ ترکیبی ممکن است در مناسبات فردی تا جایی که شرایط و منابع اجازه می‌دهد به کار گرفته شود. پیش‌بینی می‌شود که گروه‌های نامنظم سلاح‌های پیچیده‌تری را به‌دست خواهند آورد و این که لازم است نیروهای مداخله‌کننده با گستره‌ای از تهدیدات رو به رو شوند که در گذشته اصولاً در ارتباط با نیروهای مسلح منظم دولت‌ها بوده است (جولانی و دیگران، ۱۳۹۶: ۱۳۰).

هدف اصلی این تحقیق اجرای منویات مقام معظم رهبری^{مدظله‌العالی} در خصوص الزامات حکمرانی در جنگ ترکیبی با رویکرد آینده پژوهی افق ۱۴۰۴ و دستیابی به الگویی برای حرکت به جلو، در حوزه حکمرانی و کشورداری است. با توجه به مطالب فوق و الزامات حکمرانی که شدت نبرد ترکیبی را افزایش داده است، ضرورت تدوین الزامات حکمرانی در جنگ ترکیبی با رویکرد آینده پژوهی افق ۱۴۰۴ را مضاعف می‌کند.

مسئله این تحقیق «فقدان الگوی راهبردی الزامات حکمرانی در جنگ ترکیبی با رویکرد آینده پژوهی افق ۱۴۰۴» بوده و همچنین هدف اصلی نیز «تدوین الگوی راهبردی الزامات حکمرانی در جنگ ترکیبی» می‌باشد.

سؤال اصلی این تحقیق عبارت است از: «الگوی راهبردی الزامات حکمرانی در جنگ ترکیبی با رویکرد آینده پژوهی افق ۱۴۰۴ کدام است؟» سؤال فرعی این تحقیق عبارت‌اند از: مهم‌ترین مؤلفه‌ها،

عوامل و شاخص‌های مرتبط با الگوی راهبردی الزامات حکمرانی در جنگ ترکیبی با رویکرد آینده پژوهی افق ۱۴۰۴ کدام‌اند؟

سردارنیا (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان «تبیین حکمرانی خوب در نهج البلاغه با رویکرد روشی زمینه‌گرا» نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که درون‌مایه مؤلفه‌های حکمرانی خوب اسلامی از یک ترکیب دوگانه تشکیل شده است. که در درجه نخست آن شکل معنوی و توحیدی و در درجه بعد اهمیت سطح مادی و دنیوی قرار دارد. درحالی که درون‌مایه مؤلفه‌های حکمرانی خوب مطرح شد، در غرب نشأت گرفته از اومانسیسم و انسان محوری به جای خدا محوری و اولویت‌های عمدتاً عینی و کمتر تکامل جویانه است.

۲. پیشینه جنگ ترکیبی با ایران

۲-۱. قبل از انقلاب اسلامی

- کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲
- شهادت دانشجویان در ۱۶ آذرماه ۱۳۳۲
- حمایت از اقدامات شاه در سرکوب مردم و تحکیم پایه‌های حکومت استبدادی شاه
- تأسیس سازمان مخوف ساواک
- تحمیل کاپیتولاسیون و تحقیر ملت بزرگ ایران

۲-۲. بعد از انقلاب اسلامی

- تبدیل سفارت به لانه جاسوسی
- مصادره اموال ایران
- هجوم نظامی و واقعی طیس
- کودتای نوژه
- حمایت از تجزیه طلبی و تروریسم
- تحریک صدام و عراق برای حمله به ایران
- حمایت تسلیحاتی و اطلاعاتی آمریکا از صدام در هشت سال دفاع مقدس
- تأمین سلاح‌های شیمیایی عراق علیه ایران
- حمله آمریکا به کشتی‌ها و سکوی نفتی ایران
- ساقط کردن هواپیمای مسافربری ایران

- حمایت آمریکا از سازمان منافقین
- اعمال تحریم‌های ظالمانه علیه ایران
- تهاجم فرهنگی و جنگ نرم علیه ایران
- ایجاد اسلام هراسی و ایران هراسی
- تهدید مستمر ملت ایران به حمله نظامی
- حمایت آمریکا از گروهک‌های تروریستی بویژه در مرزهای ایران
- حمایت آمریکا از هر گونه اغتشاش در سال‌های ۱۳۷۸، ۱۳۸۸، ۱۳۹۸، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱
- ترور دانشمندان هسته‌ای ایران - ترورشهید سپهبد حاج قاسم سلیمانی
- بدعهدی در برجام و تشدید تحریم‌های ظالمانه

۳. مبانی نظری

مفهوم حکمرانی: حکمرانی افزون بر واکاوی سوبیه‌های گوناگون کشورداری رهنمودهای راهبردی بر بنیاد چالش‌های کشور و نظام سیاسی برای قلمرو داران و کارگزاران در حوزه کشورداری در سطوح ملی و فرو ملی را پیشنهاد می‌کنند (کاویانی‌راد، ۱۴۰۲: ۵۰). این اصطلاح یونانی ریشه لغت *Gubnare* در لاتین قرون وسطی بود که بر همان مفاهیم هدایت کردن، قانون‌گذاری، حکمرانی کردن یا راندن و راهبری دلالت می‌کند (ابطحی و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۳). حکمرانی اصطلاحی است که در اوایل دهه ۱۹۹۰ رایج شده و معمولاً مشابه با دولت و به‌جای آن مورد نقد قرار گرفته است. زمانی که دولت در نظر شهروندان به‌عنوان نهادی مستقل مطرح می‌شود، نیاز به حکمرانی به‌عنوان مفهومی جدای از دولت خود را آشکار می‌کند (صنایی و رضوانی، ۱۳۸۱: ۳۳). حکمرانی در عمل و با روش حکم راندن و همچنین اداره یا وظیفه حکم راندن است از طرفی به معنی حکم فرمایی یا کنترل کردن با استفاده از اختیار و همچنین بودن در حکومت است (هداوند، ۱۳۸۴: ۵۳).

همچنین، حکمرانی در لغت به معنای اداره و تنظیم امور است و به رابطه میان شهروندان و حکومت‌کنندگان اطلاق می‌شود (میدری و خیرخواهان، ۱۳۸۳: ۲۵۸ و ۲۵۹). حکمرانی، فرآیند قاعده‌گذاری، اجرای قواعد، بررسی، نظارت و کاربست بازخوردها با اعمال قدرت مشروع و به‌منظور دستیابی به هدف مشترکی برای همه کنش‌گران و ذی‌نفعان در چارچوب ارزش‌ها و هنجارها در محیط یک سازمان یا یک کشور است (<https://governance.school.ir>).

تهدید: امکان به‌وحشت‌انداختن، ترساندن یا ایجاد فاجعه برای یک فرد یا جامعه (oxford, 2005: 206). وجود یک فشار خارجی منفی، فقدان امنیت، ایجاد اختلال و توانایی کشور در کسب اهداف ملی، اقداماتی که کمیت و کیفیات زندگی مردم یک کشور یا دامنه اختیارات حکومت را

به‌طور جدی کاهش می‌دهد، درک و ساختن یک دشمن یا وضعیت خطرناک، محدود کردن و حبس آزادی و رهایی (Richard, 1999: 118). و در یک کلام یک خطر بالقوه است که هنوز محقق نشده و صرفاً در حد یک ایده می‌باشد.

تهدید امنیتی: عاملی است که در آن مجموعه‌ای از ادراکات و تصورات نسبت به پدیده‌ها و رابطه آن‌ها با بقاء کمیت یا کیفیت ارزش‌های اساسی و مورد احترام بر وجود خطر جدی با امکان نابودی آن ارزش‌ها دلالت می‌کند (Richard, 2010: 118).

جنگ ترکیبی: به یک راهبرد نظامی گفته می‌شود که آمیخته‌ای از جنگ سیاسی، جنگ کلاسیک، جنگ نامنظم، جنگ مجازی، خبر رسانی جعلی، دیپلماسی، جنگ دادگاهی، مداخله در انتخابات کشورهای خارجی، برهم زدن بافت جمعیتی، مهاجرپذیری، یورش فرهنگی، ایجاد تضاد دینی و این‌گونه موارد ساخته شده است. نقطه عطف تغییر جنگ‌های کلاسیک و جنگ‌های ترکیبی، جنگ ۳۳ روزه رژیم صهیونیستی و حزب‌الله لبنان در سال ۲۰۰۶ بود. جایی که سید حسن نصرالله اعلام کرد: «مقاومت دیگر قواعد جنگ را رعایت نخواهد کرد و ما این حق را داریم تا در هر زمان، هر مکان و به هر شیوه‌ای با دشمن روبه‌رو شویم» عدم رعایت قواعد جنگ باعث شد الگوی جدیدی در میدان جنگ به نمایش گذاشته شود (قربانی، ۱۴۰۱: ۱۳).

جنگ ترکیبی به‌عنوان ترکیبی از ظرفیت‌های نظامی متعارف، شورش‌ها، تروریسم، جنگ چریکی، جنایت‌های سازمان یافته، جنگ نرم افزاری و فناوری‌های نظامی توصیف می‌شود. این‌گونه جنگ‌ها هم‌چنین می‌توانند دربرگیرنده نقض قوانین جنگی و هم‌چنین عوامل و سازمان‌های غیردولتی باشند که تحت حمایت دولت‌ها بوده و برنامه‌های مبهمی دارند. تمام این اجزاء می‌توانند با جزاء نامشخصی ترکیب شده و هم‌زمان نتیجه را تحت تأثیر قرار دهند (جولان و دیگران، ۱۳۹۶: ۱۳۱-۱۲۳).

الگوی راهبردی: مهم‌ترین نکته در تحلیل راهبردی توجه به عوامل درونی و بیرونی است که تأثیر عمده‌ای بر آینده سازمان دارند. در جریان تحلیل راهبردی سعی می‌شود تصویری تمام‌نما از عواملی که بر حال و آینده سازمان اثر دارند یا می‌توانند اثر داشته باشند ارائه شود از این رو در تقسیم بندی کلی، الگوی راهبردی به چهار دسته الگوهای مبتنی بر تحلیل بیرونی، الگوهای مبتنی بر تحلیل درونی، الگوی مبتنی بر تحلیل ذهنی، جامعه‌شناختی و الگوهای جامع تقسیم‌بندی می‌شود (اسماعیلی و دیگران، ۱۳۹۴).

راهبرد نظامی: عبارت است از سیر کلی برنامه‌ها و اقدام‌های یک کشور برای ایجاد و تقویت نیروی نظامی و به‌کارگیری آن‌ها با توجه به اهداف عمومی، راهبرد نظامی دارای دو بعد، فراهم آوری نیرو (توسعه) و استفاده از نیرو (عملیات) است.

دموکراسی: در عمل دموکراسی بیشتر اصلی در نظر گرفته می‌شود که متضمن رعایت عمومی و کنترل از جانب افرادی است که بر آن‌ها حکمرانی می‌شود و ممکن است به شیوه‌های سیاسی گوناگون و شکل‌های مختلف حکومت بیان شود (حافظنیا و کاویانی‌راد، ۱۳۹۲: ۲۲۳). دموکراسی یک نوع نظام حکومتی نیست، بلکه یک فرهنگ سیاسی برای تسهیل در امر مدیریت سیاسی جامعه در چهارچوب حاکمیت مطلق قانون است (مجتهدزاده، ۱۳۸۶: ۱۷). کارل کوهن در این باره چنین می‌نویسد:

«سازوکاری که بتواند برآیند آراء مردم برای اداره امور عمومی یک جامعه را به کرسی بنشانند، دموکراسی گویند. به عبارت ساده‌تر معنای دموکراسی، «حکومت کردن به وسیله مردم برای مردم»، «حکومت برپایه رضایت»، «فرمانروایی اکثریت»، «حکومت با حقوق برابری برای همه» و «حاکمیت خلق» است» (کوهن، ۱۳۷۳: ۲۲).

حکمرانی خوب: مفهوم حکمرانی خوب از اوایل سال ۱۹۹۰ مورد توجه قرار گرفت. در واقع هنگامی که نهادهای کمک‌رسان بین‌المللی تشخیص دادند کشورهای فقیر و در حال توسعه موانع متعددی پیشروی توسعه اقتصادی خود دارند مفهوم حکمرانی خوب نیز جایگاه خود را به‌عنوان یکی از عوامل پیشران رشد و توسعه اقتصادی در اقتصادهای مختلف پیدا کرد (نگوبو و فودا، ۲۰۱۲).

حکمرانی خوب در حقوق عمومی: مفهوم حکمرانی به دلیل جدید بودن آن هنوز به انسجام و استواری لازم نزدیک نشده و تعابیر مختلفی در مورد آن به کار می‌رود. برخی تعاریف و ویژگی‌های آن را بر می‌شمردند و برخی دیگر عناصر آن را؛ به‌عنوان مثال کارشناسان بانک جهانی با بیان ویژگی‌ها به معرفی آن می‌پردازند و معتقدند مؤلفه‌هایی چون مشارکت، حاکمیت قانون، پاسخ‌گویی و مسئولیت‌پذیری، توجیه به آرای عمومی و توافق جمعی، برابری، اثربخشی و کارایی، چشم‌انداز راهبردی حکمرانی خوب را شکل می‌دهند (سردارنیا و شاکری، ۱۳۹۳).

ثبات سیاسی و فقدان خشونت: ثبات سیاسی و فقدان خشونت بیانگر احتمال سرنگونی یک حکومت و نظام سیاسی از طریق غیرقانونی یا ابزارهای خشونت‌آمیز است. عمده بحث این شاخص مربوط به تروریسم و خشونت است. هر چه احتمال نبودن ثبات سیاسی یک کشور بیشتر باشد، نشان‌دهنده حکمرانی ضعیف است و هرچه کشوری از ثبات سیاسی بیشتری برخوردار باشد، در زمینه حکمرانی خوب امتیاز بالاتری کسب می‌کند (ارنست و هارت، ۲۰۰۷). این شاخص به میزان ثبات رژیم حاکم و رهبران آن، درجه احتمال تداوم حیات مؤثر دولت و تداوم سیاست‌های جاری در صورت مرگ‌ومیر یا تغییر رهبران و دولت مردان فعلی می‌پردازد (رزمی و صدیقی، ۱۳۹۱).

آینده پژوهی: با توجه به نو بودن این مفهوم کاربردی در کشور، این ضرورت احساس شد که در راستای اعتلای کیفیت آینده پژوهی و به سر منزل رساندن این دانش، شناسایی چالش‌های این مفهوم نوین مفید به‌نظر می‌رسد. آینده پژوهی در واقع دانش و معرفت شکل بخشیدن به آینده

عموم مردم است. و مردم بی‌آنکه درس آینده پژوهی خوانده باشند، به‌طور شهودی یا تجربی آینده‌نگری می‌کنند.

آینده پژوهی یک علم است. چون مبانی معرفتی و نظری دقیق و متدولوژی علمی دارد و در دانشگاه‌های پیشرفته دنیا به‌عنوان یک رشته تحصیلی آموزش داده می‌شود. علم، رویکرد ویژه‌ای برای کشف واقعیت از طریق تجربه شخصی است. به‌عبارت دیگر علم، نگرش ویژه‌ای به فعالیت‌های تحقیقاتی ارائه می‌دهد (رهنما، ۱۳۹۰).

علم آینده پژوهی شاخه‌ای از علوم اجتماعی است. دانشی که موازی با تاریخ پیشرفت می‌کند. آینده پژوهی با گذر زمان و پیوستن وقایع به تاریخ، روز به روز رشد و در حقیقت به موازات زمان حرکت می‌کند. دانشمندان فعال در این رشته می‌خواهند بدانند که انسان در آینده با چه چیزی روبرو خواهد شد. چه چیز در طول تاریخ همیشه ثابت می‌ماند و چه چیزهایی دستخوش تغییر و تحول می‌شود. آن‌ها برای تعیین احتمال وقوع اتفاقات و رویدادهای مختلف، روندهای تاریخی و تغییراتی که در گذشته و حال رخ داده است را مطالعه می‌کنند. در حقیقت آینده پژوهی، نوعی پیش‌بینی آینده است. دانشی که می‌توان از آن برای برنامه‌ریزی‌های بزرگ اقتصادی، اجتماعی و سیاسی استفاده کرد.

۴. روش پژوهش

در این پژوهش گردآوری داده‌ها از کتاب‌ها، مقالات و مجلات استفاده شده است. روش اجرای پژوهش توصیفی - تحلیلی بوده و با بیان شاخص‌هایی از قبیل: حکمرانی، جنگ ترکیبی، حکمرانی خوب، راهبردی، مکاتب امنیتی و دموکراسی، آینده پژوهی به تشریح الزامات حکمرانی نظامی در جنگ ترکیبی پرداخته شده است.

۵. یافته‌های پژوهش

۵-۱. راهبردهای سلطه‌گری آمریکا

آنگونه که تاریخ سلطه‌گری آمریکا نشان می‌دهد، این کشور از زمان جنگ دوم جهانی تاکنون برای سلطه بر جهان، در برابر کشورهای که حاضر به پذیرش سلطه آن نشده‌اند، با شیوه‌های مختلف مواجهه شده است. در واقع مهم‌ترین شیوه‌های مواجهه سلطه‌گرایانه آمریکا برای تسلیم سایر کشورها در برابر خود به شرح زیر است:

استفاده از سلاح هسته‌ای: این مورد را آمریکا در جریان جنگ دوم جهانی برای در هم شکستن مقاومت ژاپن به کار برد (برزکار، ۱۴۰۰: ۵۴).

جنگ شناختی: در ارتباط با اتحاد شوروی به طور دقیق باید گفت که آمریکا در مواجهه با این کشور با تمرکز بر بن‌بست‌نمایی و بی‌اعتبارسازی توانست آینده‌ای تیره و تار برای شهروندان شوروی در صورت ابقای نظام کمونیستی حاکم ترسیم کند. در این زمینه، آمریکا در سه سطح علیه شوروی وارد اقدام شد:

- **نفوذ در عموم مردم**
- **نفوذ در بین نخبگان شوروی:** در این راستا، CIA بیش از هفت نهاد عمده برای تأثیر گذاری بر نخبگان شوروی تاسیس کرد.
- **نفوذ در سیاسیون و دولتمردان:** در این زمینه فوکویاما می‌نویسد: «شوروی از زمانی فروپاشید که دیگر حمایت درونی از آن وجود نداشت، ایده کمونیسم در اذهان مردم ضعیف شده بود و تعداد زیادی از شهروندان شوروی دیگر آن را مفید نمی‌دانستند (ساندرز، ۱۳۸۳: ۱۲).

انقلاب‌های رنگین: این شیوه در برخی کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز هم‌چون گرجستان، قرقیزستان، اوکراین و ... با موفقیت همراه شد و توانست منجر به روی کار آمدن گزینه‌های طرفدار غرب در این کشورها شود.

حمله نظامی: راهبردی که بعد از جنگ جهانی دوم به‌ویژه از سوی آمریکا مورد توجه قرار گرفت، ابتدا آمریکا، اتحاد شوروی و کمونیسم را دشمن فرضی خود قلمداد کرد و با از میان رفتن کمونیسم، تروریسم و بنیادگرایی (اسلامی) به‌عنوان دشمن فرضی آمریکا قلمداد شد که نتیجه آن، حمله نظامی آمریکا به افغانستان و سپس عراق بود (منصوری، ۱۳۵۸: ۱۳۵).

تحریم: نظام سلطه به سرکردگی آمریکا در به‌کارگیری همه ابزارها و شیوه‌های ممکن برای سلطه‌گری هیچ محدودیتی قائل نیست، از جمله این کشورها می‌توان به جمهوری اسلامی ایران، کره شمالی، روسیه، چین، لیبی و ... اشاره کرد.

شبکه‌سازی اجتماعی: هدف از این شبکه‌سازی آن است که دشمن سیاستمداران را تحت تأثیر قرار داده و با فضا سازی اجازه ندهد هیچ اقدام و عملی برخلاف میل آن‌ها انجام شود. به عبارتی، سلطه‌گران با ابزار شبکه سازی می‌کوشند تا شبکه‌ای از مخالفان نظام حاکم در کشور هدف ایجاد کنند تا به نیابت از آن‌ها، در مواقع لازم، در کشور هدف برای ایجاد تحولات مورد نظر، وارد صحنه شوند. تحولات سال‌های اخیر عراق، لبنان و ایران ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ و همچنین اغتشاشات و آشوب‌های اخیر سال ۱۴۰۱ را می‌توان در این قالب تحلیل کرد (کاظمی، ۱۳۹۵: ۷۲۶-۷۰۹).

جنگ ترکیبی: رهبر معظم انقلاب در روز ۱۱ مهر ۱۴۰۱ در بیاناتی در مراسم مشترک دانش‌آموزی دانشگاه‌های افسری نیروهای مسلح در دانشگاه امام حسن مجتبی علیه‌السلام فراجا به‌طور مفصل به بررسی ابعاد مختلف حوادث فتنه‌گون اخیر به بهانه فوت مهسا امینی پرداختند و ضمن ابراز تأسف از مرگ این دختر جوان با این جمله که «حادثه تلخی بود، دل ما هم سوخت»، درباره پشت صحنه آن فرمودند:

«این حرکات عادی نبود، طبیعی نبود، این اغتشاش برنامه‌ریزی داشت؛ این اغتشاش برنامه‌ریزی شده بود. اگر قضیه این دختر جوان هم نبود، یک بهانه دیگری درست می‌کردند برای اینکه امسال در اول مهر به دلیلی که عرض خواهم کرد، در کشور ناامنی درست کنند، اغتشاش درست کنند. چه کسی این را برنامه‌ریزی کرده؟ بنده به صراحت می‌گویم این برنامه‌ریزی کار آمریکا، کار رژیم غاصب و جعلی صهیونیستی و دنباله‌رو آن‌هاست؛ نشسته‌اند برنامه‌ریزی کرده‌اند. عمده و مزدور آن و حقوق‌بگیران آن‌ها، بعضی از ایرانی‌های خائن هم که در بیرون از کشور هستند، به این‌ها کمک کردند».

۶. هدف‌های راهبردی در تهاجم ترکیبی دشمن

در عملیات نظامی هدف راهبردی بسیار حائز اهمیت است. هدف‌های راهبردی به‌مثابه ستون‌های حریف هستند که در صورت تخریب و تضعیف، پایداری آن دولت را شکننده و بسیار دشوار خواهد کرد. دشمنان در تهاجم ترکیبی با ابزارهای مختلف به‌ویژه ابزار رسانه، تمام عناصر پایداری نظام جمهوری اسلامی را هدف قرار داده و به‌صورت ۲۴ ساعته در حال بمباران آن‌ها هستند که بر اذهان ملت شلیک و فرو می‌ریزند.

گستره و شدت حجم بمباران با تکنیک‌های عملیات روانی به‌حدی است که به‌راحتی می‌توانند کاه را کوه و کوه را کاه، سپاه را سفید و سفید را سپاه، جلاد را جای شهید و جنایتکار را جای قهرمان و قهرمان را جای جنایتکار جا بیاندازند. مهمترین هدف‌های راهبردی که در این جنگ در معرض بمباران شبهه، تحریف، سپاه‌نمایی و تردید آفرینی و ... دشمنان قرار دارد عبارت‌اند از:

- شبهه آفرینی درباره اسلامیت نظام و کارایی دین در اداره جامعه
- شبهه آفرینی درباره کارآمدی نظام
- شبهه آفرینی درباره ولایت فقیه و ولی فقیه
- شبهه آفرینی درباره نقش دین در ۴۳ سال انقلاب
- تخریب نهادهای انقلابی مانند سپاه و بسیج
- تحریف محکامات اسلام
- تحریف اندیشه، شخصیت، عملکرد و مواضع و جهت‌گیری‌های امام خمینی رحمت‌الله‌علیه

- تحریف واقعیت‌ها و حقایق دهه شصت انقلاب
- تحریف اصول و مبانی انقلاب
- تحریف و شبهه افکنی دستاوردهای انقلاب
- تحریف دفاع مقدس
- تحریف واقعیت‌های پیشرفت و فناوری‌های علمی و نظامی کشور
- تحریف واقعیت‌های جهت‌گیری‌های منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران
- تحریف واقعیت‌های جامعه آمریکا و اروپا
- تحریف حقایق و واقعیت‌های رژیم پهلوی
- دامن زدن به اختلافات مذهبی و قومی

۷. دستاوردهای انقلاب اسلامی

در جنگ ترکیبی با محوریت انواع جنگ‌های رسانه‌ای و شناختی که در جامعه ایرانی به ویژه نسل پس از انقلاب القاء می‌کنند که کجا بودیم را بهشتی و کجا هستیم را جهنمی برداشت می‌کنند. موجه جلوه دادن عملکرد شاه و پدرش و تطهیر جنایات و خیانت‌های رژیم پهلوی علیه ملت ایران، به موازات فاصله گرفتن از روزهای نخستین پیروزی انقلاب اسلامی، روندی رو به رشد داشته و در سال‌های اخیر، شتابی مضاعف گرفته، به گونه‌ای که رهبر معظم انقلاب اسلامی مدظله‌العالی فرمودند:

«چند سال است یک حرکت موزیانه‌ای شروع شده در تطهیر رژیم طاغوت، حالا ای کاش یک چیزی بود که قابل تطهیر بود، قابل تطهیر هم نیست!»

رسانه‌های وابسته به دشمنان و مخالفان نظام برای جان‌انداختن پادروایت مزبور، گفت‌وگو با کارشناسان، فیلم و مستندسازی را به صورت گسترده راه انداختند. مستند رضا شاه، شهبانو، مهمان قاهره در مورد محمدرضا پهلوی، مستند آریا مهر، شام آخر در تهران و انقلاب ۱۳۵۷ برخی از مستندهایی است که شبکه‌هایی مانند من‌وتو برای تطهیر پهلوی ساخته و منتشر کرده‌اند. تقدیس از شخصیت رضا و محمدرضا پهلوی و خدمت صادقانه آن‌ها روایتی است که در برابر روایت دیکتاتور بودن آن‌ها و نظام شاهی به همراه خیانت‌ها و جنایت‌های آن‌ها مستندسازی شده است. این مستندها از رضا شاه فردی مقتدر و عملکرد پهلوی را خدمت صادقانه، فضای عمومی کشور بانشاط و شاد، توسعه کشور روندی رو به پیشرفت توصیف می‌کنند. آن‌ها فعالیت‌های به‌ظاهر عمرانی رضا شاه را جلوه‌ای تام و تمام داده و به همراه جلوه‌های بصری و شنیداری لازم، چهره‌ای خوشایند از دوران پهلوی را در مقابل دیدگان بیننده قرار می‌دهند؛ در حالی که مثلاً در خصوص توسعه راه آهن ایران، مسئله عدم عبور راه آهن از شهرهای بزرگ و ایراداتی که بعدها توسط برخی چهره‌های سیاسی، نظیر دکتر مصدق به آن وارد شده بود را به سکوت برگزار کردند. یا در جریان به حکومت رسیدن

رضاخان، ابدأ از نقش اردشیر ریپورتر، آبرونساید و سایر دست‌اندرکاران و تسهیل‌کنندگان رسیدن رضا خان به قدرت حرفی نمی‌زنند. این رویه در مورد محمدرضا نیز به شدت دنبال شده است. همچنین از فیلم فارسی و خوانندگان و رقاصه‌های دوره پهلوی نوستالژی‌سازی می‌شود، شعار رضا شاه روح شاد سر داده می‌شود، چهل سال انقلاب را به‌عنوان چهل سال بدبختی تصویرسازی می‌کنند، دهه شصت را به‌عنوان نسل سوخته برجسته می‌کنند. در مستند انقلاب ۱۳۵۷، که توسط شبکه من‌وتو پخش شد، بررسی دلایل وقوع انقلاب را به دهه پنجاه نسبت می‌دهند و در سراسر فیلم تلاش می‌شود، همه چیز را به نفع شاه و سیاست‌های او تغییر دهد. مثلاً فرح پهلوی در مستند من و تو، شاه را از کشتاری که در طول حیات سیاسی‌اش به‌ویژه در آستانه انقلاب راه انداخت تطهیر می‌کند و او را فردی ضد خشونت معرفی می‌کند و می‌گوید که آن چیزی که مهم بود واقعاً اعلیٰ حضرت نمی‌خواستند کسی کشته شوند و همیشه می‌گفتند که من نمی‌خواهم تخت سلطنتم را با خون ملت‌م نگه دارم! در مجموع این فیلم‌ها و مستندسازی‌ها که بسیج شدند تا روایت تقدیس‌گونه‌ای از رژیم پهلوی ارائه دهند، خیلی ساده از واقعیت‌های این دوران مانند موضوع ساواک و شکنجه مخالفان رژیم شاه، هوس‌رانی و فساد اخلاقی شاه، جدایی بحرین از ایران و واگذاری حقایق ایران از رود هیرمند به افغانستان در راستای سیاست‌های منطقه‌ای غرب و بسیاری از واقعیت‌های دیگر چشم پوشی می‌کنند (باقری چوگامی، ۱۴۰۰: ۲۲).

در مقابل از «کجا هستیم» ضد روایت‌های نظیر «ایران سیاه و رویه نابودی» را در برابر روایت «پیشرفت‌های نظام» به فضای ادراکی و شناختی جامعه منعکس می‌کنند. بازیگران این عرصه برای محسوس کردن این روایت، گزاره‌های توضیحی را با تکنیک تکرار و استفاده از منابع متعدد در افکار عمومی بازتاب می‌دهند که « ابرانی‌ها افسرده‌اند، عصبانی‌ترین مردم جهانند، ایران همه محرم و عزاست، جشن و شادی نیست، متولد شدن در ایران یعنی بدبختی، مهمانی و پارتی گرفتن یعنی زندان و ...! غرب رؤیایی و اتوپیایی است و دیگر کشورها همه مشغول رقص و شادی و گل و بلبل! فقط ایران پر از کارتن خواب و فقیر و کودکان کار است و ... راضی بودن و امیدوار بودن مردم ایران از زندگی به هیچ وجه در هیچ خبر و تحلیلی نشان داده نمی‌شود و حتی هشتک پشیمانم در برنامه‌های ظاهراً روانشناسی در شبکه‌های اجتماعی برجسته می‌شود (به نقل از خبرگزاری فارس، باز نشر در تاریخ ۱۳۹۸/۰۴/۲۸).

۷-۱. حکومت در گذشته دست‌نشانده وابسته بود، اکنون منتخب مردم و

مستقل از بیگانه

وابستگی شاه و حکومتش به حدی وابسته بود که تمام اقدامات مهم بدون نظر انگلیسی‌ها و آمریکایی‌ها انجام نمی‌شد. هویدا نخست وزیر شاه می‌گفت هیچ امری بدون اطلاع و صلاح‌دید لندن صورت نمی‌گیرد (خسروداد و دیگران، ۱۳۸۰: ۴۰۷). وضع استقلال و عزت کشور آن چنان پایمال

شده بود که حتی تمام عزل و نصب‌های افراد در پست‌های مهم نیز تابع نظر انگلیس و آمریکا بود. فردوست در خاطراتش می‌گوید:

«در دوره اول - قبل از کودتای ۲۸ مرداد - افرادی که به صدارت می‌رسیدند، وابستگان انگلیس بودند. محمد علی فروغی مغز متفکر فراماسونی بود. پس از فروغی، علی سهیلی نخست‌وزیر شد که دست‌پرورده انگلیسی‌ها بود. احمد قوام، هم به سیاست‌های انگلیس، هم به سیاست‌های آمریکا وابسته بود. عبدالحسین هژیر دست‌پرورده و فرد مورد اعتماد انگلیسی‌ها بود. علی منصور از مأموران انگلیس بود. پسرش حسنعلی منصور مانند پدر نیز پرورش یافته انگلیسی‌ها بود، شریف امامی در دوره‌هایی به صدارت رسید که نقش او هم مورد تمایل انگلیس و هم آمریکا بود و با هر دو سیاست، روابط حسنه داشت» (فردوست، ۱۳۷۱: ۱۳۳).

همچنین فردوست در خاطرات خود عبدالکریم ایادی را تحمیلی سفرای انگلیس به محمدرضا پهلوی برای جاسوسی می‌داند. از نظر وی افرادی که به وزارت و وکالت و سفارت و سایر مشاغل مهم و پول‌ساز می‌رسیدند، اصل در همه این افراد وابستگی به سیاست انگلیس و آمریکا بود. اردشیر زاهدی، نخست‌وزیری اقبال را تحمیل انگلیس به دربار می‌داند و می‌گوید: «دکتر اقبال هم نوکر انگلیسی‌ها بود و به این مطلب افتخار می‌کرد». شاه با خوشحالی می‌گفت: «هم آمریکا و هم انگلیس بر سر نخست‌وزیری دکتر اقبال توافق دارند» (به نقل از قاسمی، ۱۳۹۵).

وقتی پس از ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ به تدریج نفوذ و نقش آمریکا در امور ایران بیشتر شد، هر نوع جابه‌جایی در کاخ سفید، سیاست‌ها و برنامه‌های داخلی و خارجی شاه نیز دستخوش تغییر می‌شد (هوشنگ مهدوی، ۱۳۷۳: ۲۶۳-۲۶۴). حقارت و وابستگی به‌جایی رسیده بود که محمدرضا شاه گاهی اوقات برای عزل و نصب‌ها مجبور بود به آمریکا برود و نظر آن‌ها را جلب کند. مثلاً شاه برای عزل فضل‌الله زاهدی، مجبور بود نظر آیزنهاور را جلب نماید یا برای برکناری علی امینی از نخست‌وزیری موافقت کنده رئیس‌جمهور دموکرات آمریکا را به دست آورد (هویدا، ۱۳۹۵: ۵۳). اسدالله علم که پس از علی امینی نخست‌وزیر شد، با نظر انگلیسی‌ها و تأیید آمریکایی‌ها بود (زاهدی، ۱۳۸۲: ۱۴۵). نخست‌وزیری حسنعلی منصور نیز شاه با نظر جانسون رئیس‌جمهور آمریکا او را منصوب کرد. هویدا نیز از طرف آمریکایی‌ها به شاه تحمیل می‌شود (امانپور، ۱۳۷۲: ۳۸۴). نخست‌وزیری آموزگار به خاطر دوستی‌اش با دولت آمریکا انتخاب شد (خسروداد، همان: ۴۶۸). شریف امامی، ارتشبد غلامرضا ازهاری و شاپور بختیار همگی در آستانه پیروزی انقلاب با سفارش و دستور دولت آمریکا نخست‌وزیر شدند تا شاید جلوی پیروزی انقلاب را بگیرند (دبیا، ۱۳۸۲: ۳۸۴).

۷-۲. ارتش و نیروهای مسلح قبل از انقلاب و بعد از انقلاب

در دوره محمدرضا پهلوی استقلال نظامی نابود شده بود. از سال‌های ۱۳۵۰ به بعد، اداره‌ی ارتش در دست مستشاران آمریکایی بود. تعداد آن‌ها آن‌قدر زیاد بود که هر نفر نظامی ایرانی، یک نفر آمریکایی بود. آن‌ها خود را برتر از افسران نظامی ایرانی بلکه از خود شاه هم بالاتر تعریف می‌کردند. ترفیع افسران ارتش را پیش از آنکه شاه تأیید کند، آنان باید تأیید می‌کردند. آنها حق توهین به امرای ارتش ایران را نیز داشتند، آنجا که سرهنگ مستشار نظامی آمریکایی در دیدارش با فرمانده لشکر تبریز می‌گوید مغز یک الاغ از مغز تیمسار آریانا بهتر کار می‌کند (احیایی، ۱۳۸۲: ۷۴). نظامیان آمریکایی برای ورود به ایران نیز به اجازه هیچ‌کس نداشتند. ژنرال هایز در خاطراتش خیلی صریح به این مهم اشاره نموده و گفت: نظامیان آمریکایی بدون پاسپورت و ویزا و تشریفات اداری وارد ایران می‌شدند (هایز، همان: ۱۷). به همین جهت در آمارها، تعداد حضور نظامیان آمریکایی در ایران اختلاف وجود دارد. تحقیقات مجلس سناي آمریکا تعداد آن‌ها در سال ۱۳۵۷ را بین ۴۰ تا ۵۰ هزار نفر تخمین زده است (هوشنگ مهدوی، همان: ۴۰۶). افزون بر این آمریکایی‌ها بدون اجازه و اطلاع شاه از تجهیزات نظامی برای برنامه‌های برون مرزی استفاده می‌کردند و با صلاح‌دید خود از پایگاه‌هایش در ایران برای عملیات در خارج استفاده می‌کردند، تا جایی که محمدرضا پهلوی به مادرش می‌گوید: «بدون اطلاع من هواپیماهای نظامی را آمریکایی‌ها برده‌اند به ویتنام» (خسروداد، همان: ۳۸۷). بر همین اساس وابستگی به گونه‌ای بود که ارتش ایران اجازه ساخت کوچک‌ترین قطعه تجهیزات نظامی را نداشت.

اما نیروهای مسلح پس از انقلاب از وابسته به بیگانه، وابسته به ملت ایران شد. در حال حاضر نیروهای مسلح از مردم، با مردم و برای مردم هستند. پیشرفتی که نیروهای مسلح با وجود تحریم‌ها در حوزه فناوری‌های نظامی و دفاعی به‌دست آوردند، عقب‌ماندگی چندصد ساله ایران را جبران کردند. ایران اکنون به اعتراف کارشناسان نظامی در فهرست چهار کشور برتر جهان قرار دارند که می‌توانند تولیدات موشکی کوتاه برد، میان برد و دوربرد داشته باشند. جمهوری اسلامی در حوزه پهپاد در منطقه رتبه اول و در دنیا جزو چهار کشور برتر است. از نگاه روزنامه جرزالم پست اسرائیل، کشور ایران ابر قدرت پهپادی جهان است.

ژنرال کنت مکزی فرمانده سازمان تروریستی سنتکام در جلسه استماع کنگره، در پاسخ به سؤال مبنی بر اینکه آیا آمریکا برتری هوایی خود را در خاورمیانه از دست داده است، گفت استفاده گسترده ایران از پهپادهای کوچک و متوسط برای عملیات‌های شناسایی و هجومی بدین معناست که برای اولین بار از زمان جنگ شبه جزیره کره در اوایل دهه ۱۹۵۰ میلادی بدون برتری کامل هوایی، عملیات انجام می‌دهیم (به نقل از خبرگزاری فارس). این خود باوری و عدم وابستگی نظامی و راهبردی، باعث شد که در میدان تولید ماهواره‌های نظامی وارد شود. در این راستا سپاه پاسداران دومین ماهواره نظامی خود را در سال ۱۴۰۰ با موفقیت به مدار زمین فرستاد.

۷-۳. مقایسه سیاست خارجه ایران در گذشته و اکنون

نظام پهلوی و شاه در سیاست خارجی تنها مجری بی‌چون و چرای سیاست‌های آمریکا بود. مأموریت ژاندارمی شاه بر اساس دکترین نیکسون، نماد فروش استقلال ایران در سیاست خارجی به کاخ سفید بود؛ زیرا براساس این دکترین، شاه با پول نفت ملت ایران، سیاست خارجی کشور را کاملاً در خدمت برقراری امنیت برای منافع آمریکا در سطوح منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای قراردادده بود. اولین خدمت شاه، ورود به جنگ ویتنام بود. ایران با فرمان دولت واشنگتن واحدهایی از افسران و کارمندان و تجهیزات نظامی خود را به سایگون اعزام کرد. طبق گزارش سفارت آمریکا در تهران، آمریکا از ایران خواست که ۵۰ فروند هواپیمای F5 جهت استفاده در ویتنام تأمین کند و شاه ۱۲ دقیقه پس از طرح این موضوع، پاسخ مثبت داد (دانشجویان پیروخط امام، ۱۳۹۰: ۱۶۹). سرکوب جبهه آزادی بخش ظفار در عمان، مأموریت دیگر شاه در راستای سیاست‌های آمریکا برای جلوگیری از نفوذ شوروی بود. شاه بالغ بر سه هزار نفر از نیروهای مسلح ایران را که به تدریج تا ده هزار نفر افزایش یافت - از سال ۱۳۵۱ با هدف سرکوب این جنبش به عمان اعزام کرد، درحالی که هیچ‌گونه تجاوز ارضی یا تنش سیاسی صورت نگرفته بود. میزان هزینه‌ای که شاه در این زمینه برملت ایران تحمیل کرد به روایت اسناد وزارت امور خارجه، میلیاردها تومان بود و انگلیسی‌ها این هزینه را حدود یک میلیارد دلار اعلام کردند (اسناد وزارت امور خارجه، پرونده، ۱۳۵۴: ۳۰۰).

ایران پس از انقلاب، مستقل‌ترین سیاست خارجی را به نمایش گذاشت و بدون هر نوع ترسی، فرمان سیاست خارجی خود را بر اساس منافع ملی‌اش تعیین می‌کند. بر عکس دوران شاه، ورود ایران در تحولات منطقه‌ای مانند بحران سوریه و عراق به‌طور کامل در چهارچوب منافع ملی خود بوده و با نابود کردن ماشین جنگی هیولای داعش که مورد حمایت آمریکا، سعودی‌ها و رژیم صهیونیستی بود، عزت ملی ایران را در میان ملت‌ها بالا برد. استقبال ملت‌های جهان از تشییع سردار حاج قاسم سلیمانی مؤید این حقیقت بود. ایران قبل از انقلاب در سازمان ملل «آقا اجازه» بود؛ اکنون بدون توجه به قدرت‌های بزرگ به‌صورت مستقل رأی خود را می‌دهد.

۸. نتیجه‌گیری

ماهم در مقابل، بایستی حرکت ترکیبی باشد؛ از همه جهت بایستی تلاش کنیم. البته دفاع باید بکنیم اما همیشه در موضع دفاعی نمی‌توانیم بمانیم؛ این را باید توجه داشت. این که من می‌گویم باید دفاع کنیم، خب دفاع یک کار لازم است اما همیشه نمی‌شود در موضع دفاعی ماند؛ دشمن تهاجم می‌کند، ما هم باید تهاجم داشته باشیم؛ در زمینه‌های مختلف؛ هم در زمینه‌های رسانه‌ای، هم در زمینه‌های اقتصادی، هم در زمینه‌های امنیتی، اهل فکر در این زمینه‌ها مسئولند؛ کسانی که اهل فکرند، اهل کار و اقدامند، بخصوص مسئولان، در هر کدام از این عرصه‌ها که

می‌توانند بایستی تلاش کنند و ان‌شاءالله هم‌چنان که برخلاف خواسته دشمن و برخلاف گمان‌های آشفته دشمن، جمهوری اسلامی بیش از چهار دهه، با قدرت پیش رفته و روز به روز بحمدالله مستحکم‌تر و ریشه‌دارتر شده، در آینده هم همین حرکت ادامه پیدا خواهد کرد؛ به نظر من ان‌شاءالله به توفیق الهی از گذشته هم بهتر حرکت خواهیم کرد و پیش خواهیم رفت و دشمن ناکام خواهد شد؛ منتها باید هرکدام وظیفه خودمان را در هر بخشی بدانیم.

حیات یک ملت وابسته به تقویت مؤلفه‌های قدرت است. اساساً حیات یک ملت و بالندگی یک ملت، وابسته به این است که مؤلفه‌های قدرت و عناصر قدرت را درخود تقویت کند و آن‌ها را در جای لازم و به هنگام، مورد بهره‌برداری و استفاده قرار بدهد.

برای رسیدن به آرمان‌ها باید ساخت قدرت ملی را مستحکم کنیم. در پیشرفت به سمت هدف‌های آرمانی، باید ساخت درونی قدرت را استحکام بخشید؛ اساس کار این است. ما اگر می‌خواهیم این راه را ادامه دهیم و به این سمت حرکت کنیم و این هدف‌ها را دنبال کنیم و چشم به این آرمان‌ها بدوزیم و پیش برویم و در مقابل این معارضه‌ها ایستادگی کنیم و صبر و توکل را به کار بگیریم، باید ساخت قدرت ملی را در درون کشور تقویت کنیم و استحکام ببخشیم.

منطق «قوی شدن» از قرآن گرفته شده است. کشور بایستی قوی بشود؛ قوی شدن کشور جزو هدف‌های ما است. این هم از خطوط اصلی نسخه بعثت است؛ این هم از بعثت گرفته شده؛ این هم از قرآن گرفته شده. قرآن می‌فرماید که: «و اعدوا لهم ما استطعتم من قوه»؛ هرچه می‌توانید قوت را زیاد کنید.

منابع

- اسماعیلی، محسن؛ بالی، حمید(۱۳۹۴). «الگوی راهبردی تأمین امنیت ملی در سیاست کلی نظام جمهوری اسلامی ایران»، فصلنامه آفاق امنیت، سال هشتم، شماره بیست‌وهفتم، تهران.
- اسناد وزارت امور خارجه، جعبه ۱، پرونده ۲۹۴، ۱۳۵۳/۰۸/۲۷ و جعبه ۱۷، پرونده ۳۰۰، ۱۳۵۴/۱۲/۰۲.
- امام خامنه‌ای، سید علی(۱۳۹۷). شرحی بر بیانیه گام دوم انقلاب، چاپ اول اسفند، تهران: معاونت سیاسی نمایندگی ولی فقیه در سپاه
- باقری چوگامی، سیامک(۱۴۰۰). چهره پنهان سیاست. قم: زمزم هدایت.
- پهلوی، فرح(۱۳۸۷). دختر یتیم. به کوشش احمد پیرانی، تهران: به آفرین.
- جولانی، محمد؛ فولادی، قاسم(۱۳۹۶). «جنگ‌های ترکیبی مروری بر ادبیات»، مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی، تهران.
- حافظ نیا، محمدرضا؛ کاویانی راد، مراد(۱۳۹۲). افق‌های جدید در جغرافیای سیاسی، چاپ چهارم، زمستان، تهران: انتشارات سمت.
- حافظ نیا، محمدرضا؛ کاویانی راد، مراد(۱۴۰۱). اصول کشورداری. چاپ اول، بهار، تهران: انتشارات سمت.
- خسروداد، ملیحه؛ انصاری، تورج(۱۳۸۰). ملکه پهلوی؛ خاطرات تاج الملوک پهلوی (همسر اول رضاشاه - مادر محمدرضا شاه پهلوی). تهران: به آفرین.
- دانشجویان مسلمان پیرو خط امام(۱۳۹۰). اسناد لانه جاسوسی. تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی.
- دیبا، فریده(۱۳۸۲). دخترم فرح. ترجمه رئیس فیروز، تهران: به آفرین.
- رزمی، محمدجواد(۱۳۹۱). «الزامات تحقق حکمرانی خوب برای دست‌یابی به توسعه انسانی». چهارمین همایش ملی اقتصاد ایران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر، آذرماه.
- زهدی، یعقوب؛ کلانتری، فتح‌الله(۱۳۹۵). واکاوی پارادایم‌های جنگ آینده. تهران: مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی.
- سردارنیا، خلیل؛ شاکری، حمید(۱۳۹۳). «تبیین خوب در نهج البلاغه با رویکرد روشی زمینه‌گرا» مجله مطالعات حقوقی، دوره ششم، شماره ۴.
- صنایی، علی؛ رضوانی، محمدعلی(۱۳۸۱). «تجارت الکترونیکی و دولت الکترونیکی؛ درس‌هایی از تجربه ژاپن و چند کشور در حال توسعه برای ایران». پژوهش‌نامه بازرگان، شماره ۲۱.
- علم، امیر اسدالله(۱۳۷۰). گفت‌وگوهای من و شاه؛ خاطرات محرمانه امیراسدالله علم. تهران: طرح نو.
- عیوضی، محمدرحیم(۱۳۹۵). «آینده پژوهی سیاسی»، فصلنامه راهبرد، تابستان، شماره ۷۹.
- فردوست، حسین(۱۳۷۱). ظهور و سقوط سلطنت پهلوی. تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی.
- قربانی، سعید(۱۳۹۲). علم و فناوری دفاعی در اندیشه‌های دفاعی امام خامنه‌ای. تهران: دانشگاه صنعتی مالک اشتر.
- کوهن، کارل(۱۳۷۳). دموکراسی. ترجمه فریبرز مجیدی، تهران: انتشارات خوارزمی.
- گواهی، عبدالرحیم(۱۳۹۶). «آینده‌نگری در آینده پژوهی، تحلیل عملی لایه‌ای چالش‌های آینده پژوهی در ایران» فصلنامه آینده پژوهی مدیریت، تابستان، شماره ۱۰۹

مجتهدزاده، پیروز (۱۳۸۶). دموکراسی و هویت ایرانی. تهران: انتشارات کویر.
 هایزر، رابرت (۱۳۹۱). مأموریت به تهران. ترجمه نعمت الله عاملی، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
 هداوند، مهدی (۱۳۸۴). «حکمرانی خوب، توسعه و حقوق بشر». حقوق اساسی، شماره ۴.
 هوشنگ مهدوی، عبدالرضا (۱۳۷۳). سیاست خارجی ایران در دوران پهلوی. تهران: البرز.
 هویدا، فریدون (۱۳۹۵). سقوط شاه. ترجمه حسین ابوترابیان، تهران: اطلاعات.

Richard wyn jones (2010), security, and critical theory, London lynne publishers

<https://www.alef.ir/news/4000010950.html>

<https://www.farsnews.ir/news/14000215000764>

<http://www.khamenei.ir>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم انسانی

Research Article

The requirements of governance in combined warfare with the futurist approach of Iran's horizon 1404

Afshin Motaghi Dastani¹, Esmail Mohabipour² and Alireza Jokar³

Date of received: 2024/04/08

Date of Accept: 2024/05/09

Abstract

In the 21st century, the Islamic Republic of Iran is struggling with a new form of war, which is known in military literature as hybrid war. Therefore, the requirements of governance in combined warfare should be prioritized in the policy-making of macro countries. This research has investigated the requirements of governance in combined warfare with the futurist approach of 1404 with an epistemological approach. The results of this research show that the domination of the United States since the Second World War until now, for the domination in the world, against the countries that are not ready to accept its domination, there are various methods such as the use of nuclear weapons. Cognitive war, color revolution, military attack, sanctions, social networking and hybrid war have collided. In this regard, this research was developed in order to create a model for achieving governance in combined warfare. While being careful in maintaining the unity and authority of the armed forces, it should be ensured that the Islamic Republic is not incapable of dealing with the conspiracies and seditions of America and its allies, but all the solutions to face seditions, conspiracies The effects of combined combat are not suppression; Because most of the internal riots have a seditious and psychological nature, and the curtains must be removed so that the people themselves can collect the

¹. Associate Professor, Department of Political Geography, Faculty of Law and Political Science, Khwarazmi University, Tehran, Iran. Email: a.mottaghi@khu.ac.ir

². PhD in Political Geography, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Najaf-Abad, Iran. Email: Esmaelmohebipour@gmail.com

³. Studied Political Geography, Faculty of Law and Political Sciences, Khwarazmi University, Tehran, Iran. Email: ali.mshimi@gmail.com

Copyright © 2010, KSSI (Karimeh Strategic Studies Institute Of Shiraz). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International, which permits others to download this work, share it with others and Adapt the material.

riots and conspiracies. Therefore, the Iranian nation's anti-arrogance, policy and outlook is solid and logical and should continue.

Keywords: governance requirements, security schools, combined warfare, future studies.

Citation (APA 6th ed. / APSA)

Motaghi Dastani, Afshin; Mohabipour, Esmail; Jokar, Alireza (Fall 2024). "The requirements of governance in combined warfare with the futurist approach of Iran's horizon 1404.. Quarterly Journal of Research in History, Politics and Media. Vol. 7, Num. 3, S.No. 27, pp. 41- 62.

References

- Alam, Amir Asadullah (1370). *My conversations with the king; Secret memories of Amir Asadullah Alam*. Tehran: New design. (In Persian)
- Ayouzi, Mohammad Rahim (2015). "The Future of Political Research", *Strategy Quarterly, Summer, No. 79*. (In Persian)
- Bagheri Chogami, Siamak (1400). *The hidden face of politics. Qom: The whisper of guidance*. (In Persian)
- Certificate, Abdul Rahim (2016). "Foresight in future research, layered practical analysis of future research challenges in Iran" *Management Future Research Quarterly, Summer, No. 109*. (In Persian)
- Cohen, Karl (1373). *democracy* Translated by Fariborz Majidi, Tehran: Kharazmi Publications. (In Persian)
- Diba, Farideh (2012). *My daughter Farah* Translated by Rais Firouz, Tehran: Well done. (In Persian)
- Fardoost, Hossein (1371). *The rise and fall of the Pahlavi dynasty*. Tehran: Institute of Political Studies and Research. (In Persian)
- Ghorbani, Saeed (2012). *Defense science and technology in the defense thoughts of Imam Khamenei*. Tehran: Malik Ashtar University of Technology. (In Persian)
- Hadavand, Mehdi (1384). "Good governance, development and human rights". *Basic rights, No. 4*. (In Persian)
- Hafez Nia, Mohammad Reza; Kaviani Rad, Murad (1401). *Principles of statecraft*. First edition, Bahar, Tehran: Semit Publications. (In Persian)
- Hafez Nia, Mohammad Reza; Kaviani Rad, Murad (2012). *New horizons in political geography*, 4th edition, Winter, Tehran: Somit Publications. (In Persian)
- Heizer, Robert (2011). *Mission to Tehran*. Translated by Nematullah Ameli, Tehran: Center for Documents of the Islamic Revolution.
- Hoshang Mahdavi, Abdul Reza (1373). *Iran's foreign policy during the Pahlavi era*. Tehran: Alborz. (In Persian)

- Hoyda, Fereydown (2015). *The fall of the king* Translated by Hossein Abu Tarabian, Tehran: Information. (In Persian)
<http://www.khamenei.ir>
<https://www.alef.ir/news/4000010950.html>
<https://www.farsnews.ir/news/14000215000764>
- Imam Khamenei, Seyyed Ali (2017). *A commentary on the second step of the revolution, first edition of Esfand*, Tehran: Political Vice-President of the Representative of Wali Faqih in the Islamic Revolutionary Guard Corps. (In Persian)
- Ismaili, Mohsen; Bali, Hamid (2014). "Strategic model of providing national security in the general policy of the Islamic Republic of Iran", *Afaq Sesharat Quarterly*, 8th year, 27th issue, Tehran. (In Persian)
- Jolani, Mohammad; Fuladi, Qasim (2016). "Combined wars, a literature review", *Defense Industries Educational and Research Institute*, Tehran. (In Persian)
- Khosrodad, Maleeha; Ansari, Toraj (2008). *Queen Pahlavi; Memoirs of Taj al-Muluk Pahlavi (first wife of Reza Shah - mother of Mohammad Reza Shah Pahlavi)*. Tehran: Well done. (In Persian)
- Ministry of Foreign Affairs documents, box 1, file 294, 27/08/1353 and box 17, file 300, 02/12/1354. (In Persian)
- Mojtahadzadeh, Pirouz (1386). *Democracy and Iranian identity*. Tehran: Kavir Publications. (In Persian)
- Muslim students following Imam's line (1390). *Spy nest documents*. Tehran: Institute of Political Studies and Research. (In Persian)
- Pahlavi, Farah (1387). *orphan girl Ahmad Pirani's efforts*, Tehran: Ba Afarin. (In Persian)
- Razmi, Mohammad Javad (1391). "Requirements for realizing good governance to achieve human development". *The 4th National Economic Conference of Iran*, Islamic Azad University, Khomeini Shahr Branch, December. (In Persian)
- Richard wyn jones (2010), *security, and critical theory*, London lynne publishers
- Sanai, Ali; Rizvani, Mohammad Ali (2001). "Electronic commerce and electronic government; Lessons from the experience of Japan and several developing countries for Iran". *Bazargan Research Journal*, No. 21. (In Persian)
- Sardarnia, Khalil; Shakri, Hamid (2013). "A good explanation in Nahj al-Balagheh with a context-oriented methodological approach" *Journal of Legal Studies*, 6th volume, number 4. (In Persian)
- Zohdi, Yaqoob; *Police station, Fethullah (1395)*. *Analyzing the paradigms of the future war*. Tehran: Defense Strategic Research Center. (In Persian)

پروفیسر کاہنشاہ علوم اسلامی و مطالعات اسلامی

برائے اعلیٰ تعلیم اسلامی